

Sollentuna kommun
Barn och ungdomsnämnden
Helenelundsskolan
Cecilia Johansson och Benita Silvergren

Slutrapport

Nationella provet i år 9 som verktyg i arbetet med ökad måluppfyllelse i svenska och svenska som andraspråk

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1. Bakgrund	4
1.1 Det nationella provet i svenska för år 9	4
1.2 Tidigare forskning	5
2. Genomförande av projektet	6
2.1 Urvalet och arbetet med Benita Silvergrens elever	7
2.2 Urvalet och arbetet med Cecilia Johanssons elever	8
3. Måluppfyllelse	11
3.1 Uppnådda projektmål	11
3.2 Kvarstående aktiviteter med aktivitetsplan	11
3.3 Bedömd uppfyllelse av effektmål	11
4. Erfarenheter och förslag till förbättringar av genomfört projektarbete	12
4.1 Metoder, processer med mera	12
4.2 Projektorganisation, mottagare och samspel	12
4.3 Resurser och tidplan	13
4.4 Framgångsfaktorer	13
5. Överlämning vid projektslut	14
5.1 Mottagare	14
5.2 Uppföljning av effektmål	14
Litteraturförteckning	14

Sammanfattning

För att öka måluppfyllelsen i ämnet svenska i år 9 på Helenelundsskolan har vi arbetat med det nationella provet i svenska. Vi hade två syften med arbetet. Dels ville vi att alla elever som ingick i projektet skulle nå betyget G i svenska och dels ville vi utveckla metoder som hjälper elever som riskerar att inte nå målen i svenska. Vi har koncentrerat oss på elever som läser svenska som andra språk och på elever som, under flera år, inte har tagit ansvar för sitt lärande. Eleverna har erbjudits extratid och resurser som använts till att träna inför det nationella provet läsförståelsedel i svenska.

Sammanlagt 12 elever ingick i projektet. De två lärare som ingick i projektet undervisade sina egna elever. Både eleverna och deras föräldrar var införstådda med projektets mål. Benitas arbete kunde inordnas i den ordinarie undervisningen medan Cecilias elever fick en extratimme utlagd på schemat under 25 veckor.

Benitas nio elever ingick i en klass om 13 andraspråkselever. Eleverna hade varierad språknivå, motivation och attityd till skolan samt skillnader i den socioekonomiska bakgrunden. Det som tydligt kan påvisas är att gruppens skillnader i språknivå och motivation inte hämmade undervisningen under projektet eller elevernas individuella prestationer. Tvärtom lyfte det fram både de svaga och de starka eleverna på ett eller annat sätt.

Av Cecilias elever deltog två pojkar och en flicka. De två pojkarna, som under en längre tid hade misskött skolan, erbjöds en extralektion svenska i veckan. De gick på lektionerna och arbetade mycket bra. De lärde sig tillräckligt för att klara provets läsförståelsedel. Kring flickan skapades en läsgrupp med flickor ur olika klasser som arbetade på den s.k. studietiden. Gruppen fungerade bara i sex veckor, men under den tiden flöt arbetet fint.

Vi uppfyllde i stort sett våra mål. Av 12 deltagande elever fick 11 minst G på provets läsförståelsedel. Vi har också utvecklat metoder för hur man kan arbeta. Det nationella provet fungerade mycket bra som verktyg. Eleverna visste exakt vad de skulle klara av. Vi riktade oss till elever i år 9. Elever som precis hade börjat förstå vilka konsekvenserna skulle bli om de lämnade grundskolan utan betyg i svenska. Provet blev den stödstruktur som de behövde. Beslutet att delta var helt frivilligt vilket upplevdes som positivt. Eleverna var beredda att ta ansvar för sitt lärande. Deltagarna arbetade med sina betygsättande lärare i svenska. Detta gav kontinuitet och ökade fokuseringen på målet. Eleverna upplevde undervisningen som meningsfull.

1. Bakgrund

Under våren 2006 fick Helenelundsskolan i Sollentuna möjlighet att söka pengar till projekt inom kommunens särskilda satsning för ökad måluppfyllelse för elever i år 8 och 9. Vi såg ett behov i ämnet svenska och sökte därför pengar för att förbättra läsförståelsen hos de elever som inte nådde godkända resultat eller låg på gränsen i slutet av år 8.

I ansökan kopplades projektet till det nationella provet i svenska del A, läsförståelse. Syftet var att motivera eleverna. Det konkreta målet att ha tillräckligt god läsförståelse för att klara ett nationellt prov skulle öka motivationen och underlätta studierna. Provet blev också ett naturligt mätbart redskap för utvärderingen. Vi hade ytterligare ett syfte med vår ansökan. Vi ville öka vår kunskap om hur man kan arbeta med elever som har svårt att nå målen i svenska.

Ansökningstiden var kort och den projektplan som vi skickade in under våren 2007 genomgick en hel del förändringar när projektet startade under hösten 2007. Tanken i ansökan var att två lärare som på schemat hade parallellagd undervisning skulle erbjuda elever i målgruppen att få undervisning i liten grupp av en tredje lärare. Det visade sig senare att detta inte gick att genomföra av flera skäl. För det första fungerade inte upplägget schematekniskt, för det andra kunde inte den tilltänkta tredje läraren ta på sig det merarbete som projektet innebar eftersom hon nu var gravid.

I projektansökan vände vi oss också till alla elever som hade svårt att nå G i ämnet oavsett orsakerna till elevens svårigheter. I klasserna hade vi elever som fick specialundervisning p.g.a. olika inlärningssvårigheter, vi hade elever med utländsk bakgrund med sina speciella språkproblem, vi hade omotiverade elever som hade kommit så långt efter i undervisningen att de hade tappat sugen och vi hade kombinationer av ovanstående problem. Men under projektets gång kom vi att koncentrera oss de två senare kategorierna. Kort sagt elever som läste svenska som andraspråk och de omotiverade eleverna.

Sammanfattningsvis snävades projektet in både vad gäller personal, målgrupp och i viss mån gjordes även projekt målet mera konkret. Vi behöll dock projektets kärna. Undervisningen skulle ha ett godkänt resultat på nationella provet som mål.

1.1 Det nationella provet i svenska för år 9

Institutionen för nordiska språk i Uppsala har till uppgift att konstruera provet i svenska. Det består av tre delar; läsförståelse, en muntlig del och uppsatsskrivning.

Helt i enlighet med kursplanen i svenska kräver uppgifterna förutom vissa färdigheter också förmåga till reflektion och analys av olika texttyper och även bilder. Till provet hör ett text- och bildhäfte. Häftet består av olika texttyper både skönlitterära texter, dikter, och flera typer av tidningstext. Till detta kommer bilder, av olika slag. Allt från en serieteckning till en målning av Frida Kahlo kan förekomma. Frågorna till häftet är indelade i olika nivåer 1 till 3. Ju högre nivå ju högre krav på att kunna dra slutsatser ur texten och på reflektion.

Till provet medföljer instruktioner både för genomförande och för bedömning. Tid finns avsatt till att förbereda texthäftet med eleverna. Med 2007-års prov fick man arbeta så länge

man ansåg sig behöva med häftet. Men häftena skickades inte ut till skolorna förrän ett par veckor före provdatum.

Arbetsättet med provet på Helenelundsskolan

På Helenelundsskolan är svensklärarna överens om att ett godkänt resultat på proven är viktigt för eleven att ha med sig till gymnasiet. Det blir ett kvitto på att eleven har tillräckliga kunskaper för att klara vidare studier. Vi anser också att provet är välgjort och anpassat efter målen i kursplanen. Vi förbereder alltid texthäftet noga och vi samarbetar vid bedömningen av provsvar och uppsatser.

När en elev trots allt misslyckats med proven så brukar vi låta eleven läsa på olika texter, på egen hand efter bästa förmåga, för att sedan förhoppningsvis bli godkänd på ett gammalt prov vid ett senare tillfälle.

I det här projektet ville vi istället ge eleven goda förutsättningar att klara provet *före* provtillfället. På så vis besparade vi eleven ett misslyckande och vi frigjorde dessutom tid i slutet av terminen som kunde användas till att läsa in andra ämnen som eleven eventuellt låg efter i.

1.2 Tidigare forskning

I vårt projekt har vi valt att utveckla en metod där ett prov används som pedagogiskt verktyg. Tyvärr har det varit svårt att hitta svensk forskning på området.

Helena Korps avhandling; "Lika chanser i gymnasiet en studie om betyg nationella prov och social reproduktion" (2007) tangerar dock vår projekttid. Helena Korp har undersökt om det nationella provet fungerar som det stöd för en likvärdig betygssättning som det var tänkt. Hon har gjort en empirisk studie där hon jämfört praktiska program med teoretiska på gymnasiet. Hon konstaterar att undervisningen ser olika ut. På teoretiska program läggs större vikt vid teoretiskt lärande, metakognition och förmåga till självständiga analyser. På de praktiska programmen läggs större vikt vid reproducerande färdigheter, exempelvis förmågan att komma i tid. (a.a. 2007, s 249 ff.)

Helena Korp konstaterar också att förutsättningar att lyckas med proven ser olika ut på olika skolor. Förberedelser inför proven varierar mycket och också arbetsmiljön under själva provet. Dessutom varierar undervisningens kvalitet. Korp konstaterar på s 261 att: "Studien har emellertid pekat på en stor variation i lärares hantering av nationella prov i alla led av processen från förberedelser till betygssättning:". Men hon fortsätter diskussionen och säger att även om förutsättningarna till teoretiskt lärande hade varit exakt densamma så finns det skillnader i elevernas attityder till lärande som kommer att påverka resultaten (Korp, *ibid.*, s 257-258). Hon menar att kunskapsdomäner och kompetenser är kopplade till personens sociala identitet. Man upplever sig och andra exempelvis som MVG- barn eller IG-barn. (Korp, *ibid.*, s 259 f.f.).

Sammantaget gör detta att de nationella provens funktion som verktyg för en likvärdig betygssättning kan ifrågasättas. I stället för att använda sig av provet som ett pedagogiskt redskap som skulle kunna hjälpa studieovana elever på praktiska program så gör lärarna i studien precis

tvärtom. Eleverna på de programmen får sämre förberedelser och sämre förutsättningar vid själva provtillfället än elever på teoretiska program.

Helena Korps forskning stärker oss i vår övertygelse att *alla* elever, inför gymnasiet, behöver få tillgång till ett teoretiskt lärande där metakognition och analysförmåga betonas. Men elever vars sociala identitet kopplas ihop med värdeord som "IG-barn" måste också få hjälp med att våga förändra sin identitet. Nationella provet utgör då ett realistiskt och hanterbart mål.

En annan forskare som har varit viktig för oss är Gunilla Molloy. Hennes oförtröttliga arbete med högstadieelevers skriv- och läsutveckling är alltid en inspiration. I hennes senaste bok "När pojkar läser och skriver" (2007) hänvisar hon till Vygotskij och hans begrepp "den nära utvecklingzonen" (s. 19-20). Hon menar att klassen blir den stödstruktur som leder en elev framåt från den utveckling där eleven befinner sig just då, till den möjliga utvecklingen som eleven har.

Läraren och klassen kan aktivt påverka lärandeprocessen. Molloy använder begreppet gemensam utvecklingzon där elever som hunnit längre i utvecklingen blir ett stöd för andra elevers lärande. Vygotskij menade att mening skapas i gemenskap. Lärande är både en kognitiv och en social process och Molloy menar precis som Vygotskij att samtalet är mycket viktigt för att skapa en öppen tolkningsgemenskap där allas kunskaper växer (ibid. s 21). Detta sätt att arbeta med samtal och dialog i ett sammanhang där eleverna känner sig trygga har varit själva kärnan i vårt projekt.

2. Genomförande av projektet

Projektet kom att bestå av två lärare och 12 elever. Eftersom vi arbetade med olika grupper har vi delat upp framställningen i två delar; Benitas elever och Cecilia elever

2.1 Urvalet och arbetet med Benita Silvergrens elever

Benita undervisar samtliga svenska som andraspråkselever i år 9. Elevernas kulturella och språkliga bakgrunder är ganska likvärdiga. De allra flesta, med undantag för någon enstaka elev, är födda i Sverige med båda föräldrarna födda i ett annat land. De flesta från arabisktalande länder.

För att underlätta för Benitas deltagande i projektet fick de elever som valdes ut till projektet gå kvar i sin klass. Nio av 13 andraspråkselever ingick i projektet. Det innebär att elever som nästintill uppnått förstaspråksnivå undervisades tillsammans med projektets elever. Det som gjorde att detta inte spelade så stor roll, snarare tvärtom, var att undervisningen i svenska som andraspråk är mycket individanpassad efter språknivå och att det fungerar genom att eleverna lär sig av varandra. Metoden och tanken Benita hade var att de svagare eleverna skulle dra nytta av att undervisas tillsammans med starkare elever.

I ett tidigt skede av höstterminen informerade Benita föräldrarna om projektet. Eleverna fick med sig en information om provet som ombads att skriva på. Tanken var att få med föräldrarna på projektet och deras roll var att vara medvetna om vad som väntade eleverna och vad målet med projektet var.

Materialet som Benita använde sig av var förknippat med elevernas verklighet, där hem och fritid är viktiga delar. Materialet som Benita använde sig av var framförallt "eget gjort". Det centrala materialet var ett läsförståelsehäfte. I det fanns texter som innehöll namn och miljöer som var tagna från elevernas verklighet. Tanken med det var att eleverna motiverades och lusten att läsa texterna ökade. Eleverna tog då också till sig undervisningen på ett mer personligt och positivt sätt. Frågorna kring texterna blev naturligtvis mer lockande att svara på. Benita kände eleverna väl och elevgruppernas sammanhållning var god det gjorde att den formen av material kunde användas.

Eleverna kändes motiverade och tog projekttimmen på fullaste allvar. Ju mer motiverade eleverna kändes ju mer kunde nivån på undervisningen höjas. Genom att eleverna kände att man trodde på dem gav det dem självförtroende och vilja att lyckas. Den positiva responsen gjorde att eleverna "såg" sin egen utveckling, en mycket viktig del i en lyckad språkutveckling.

Undervisningen varierades i hög grad. Individualiserat arbete och höga förväntningar blandat med diskussioner. Positiv respons varvades med feedback mellan eleverna. Skriftliga övningar skiftat med muntliga uppgifter. Variationen gjorde att eleverna hela tiden fick nya infallsvinklar till sin egen språkutveckling och färdigheter inför nationella proven.

Mycket tid lades ner till att eleverna skulle förstå provens upplägg. När det var dags för proven skulle de känna sig trygga med vad som väntade dem. Eleverna fick träna på gamla prov, se olika bedömningar och betygsätta sig själva. Viktigt var att de också visste vad som skulle bedömas.

Det viktiga i att undervisa svenska som andraspråkselever är att få dem att förstå vilken fördel de har av att ha ett annat modersmål och en annan kulturell bakgrund. Målet för en andraspråklärare är att få andraspråkseleverna att få insikt om att använda och ta fram det i sin språkutveckling. Många av

eleverna besitter stora språkliga – och ovärldsliga kunskaper. Diskussioner kring detta var en viktig del i projektet och i ämnet svenska som andraspråk.

Resultat

Av Benitas nio elever klarade sig samtliga elever utom en på nationella proven. Eleven som inte klarade godkänt på minst två av tre delar (som är ett måste för att få ett sammanlagt betyg) av de nationella proven gjorde dock en enastående prestation. Eleven visade ökad läsförståelse och framförallt motivation som han har nytta av framöver i sin skolgång. Eleven hittade tron på sig själv vilket är en avgörande faktor för hans fortsatta studier.

Som tidigare skrivet hade Benitas klass med andraspråks elever varierad språknivå, motivation och attityd till skolan samt skillnader i den socioekonomiska bakgrunden. Det som tydligt kan påvisas är att gruppens skillnader i språknivå och motivation inte hämmade undervisningen under projektet eller elevernas individuella prestationer. Tvärtom lyfte det fram både de svaga och de starka eleverna på ett eller annat sätt.

Det märktes tydligt att eleverna strävade mot att nå målet. Den positiva responsen från Benita samt mellan eleverna skapade en positiv anda i klassrummet. Detta resulterade i att åtta av nio elever till slut också nådde målet. Att föräldrarna var informerade och var medvetna om vad som väntade eleverna under vårterminen gjorde att eleverna också blev mer eller mindre stöttade hemifrån.

Efter provet tyckte flertalet elever att de nationella proven var lätta. Det visar att det lönar sig att lägga nivån på undervisningen högt. Genom att göra det visar man att man tror på eleverna och som längden gör att de tror på sig själva.

2.2 Urvalet och arbetet med Cecilia Johanssons elever

Cecilia undervisade tre helklasser i svenska år 9 läsåret 2006/2007. Ur dessa klasser skulle elever väljas ut till projektet. Ett problem med att få ihop elever ur dessa klasser till en liten grupp var schematekniskt. Det gick helt enkelt inte att hitta en tid som passade alla med mindre än att eleverna accepterade att ha en extralektion i svenska utöver sitt ordinarie schema eller att eleven kunde tänka sig att läsa svenska på sin studietid, 60 minuter som elever själv "fritt" förfogar över.

Med dessa förutsättningar plockades elever ur en målgrupp enligt följande: Eleverna hade IG eller ett mycket svagt G med sig från år 8. Eleverna skulle inte ha några diagnoser eller inlärningsproblem. Eftersom Cecilia inte har någon speciallärarkompetens så kunde inte den tänkta undervisningen anpassas efter dessa elevers behov. Elever med inlärningsproblem fick dessutom redan hjälp av speciallärare på Helenelundsskolan.

Eleverna i Cecilias grupp hade aldrig riktigt kommit in i arbetet på högstadiet. De låg efter i flera ämnen och misslyckades ofta med prov och uppgifter i flera ämnen. Någon hade bytt skola och kommit till Helenelund först i slutet av år 7 och någon hade kunskapsluckor redan från mellanstadiet. Eleverna, två pojkar och en flicka gick i samma klass och fungerade bra tillsammans.

Ett passande lektionstillfälle hittades på schemat för två av eleverna, pojkarna. För flickan var det svårare. Den enda lösning som hittades var att skapa en liten läsgrupp på studietiden för henne och några av hennes kamrater.

Flickgruppen på studietiden fungerade fantastiskt bra till en början. Flickorna kom ur olika klasser men kände varandra. De hade gemensamt att de inte pratade frivilligt under lektionerna. Nu fick alla komma till tals. Vi läste några olika noveller som vi sedan diskuterade och samtalade om.

Tyvärr fungerade gruppen bara mellan vecka 36 och 42. Lästimmen låg på den s.k. studietiden och det är också arbetslagets gemensamma omprovstid. Några av eleverna låg dåligt till i flera ämnen så de behövde tiden till omprov och inläsning till prov och andra uppgifter. Vi fick ändå en del gjort under de veckor som gruppen fungerade och man kan förmoda att läsgruppen i kombination med de noggranna förberedelserna inför nationella provet ändå bidrog till att den aktuella eleven sedan klarade provet utan problem.

Cecilias lektioner med pojkarna

De två pojkarna erbjöds alltså ytterligare en lektion svenska i veckan med Cecilia, Lektionen lades på en håltimme pojkarna har mellan 9.00 – 10.00 på torsdagarna, när de flesta av klasskamraterna hade B-språk. Lektionerna pågick från vecka 36 på höstterminen fram till vecka 14 på vårterminen. Pojkarna informerades om att målet för undervisningen var godkända resultat på nationella proven och att lektionstillfället i första hand skulle användas till att förbättra deras läsförståelse. Pojkarna var motiverade och det var inga problem att få dem att nappa på förslaget. De var väl medvetna om att de skulle få svårt att klara målen i år 9 utan den extra hjälpen.

Upplägget visade sig fungera mycket bra. Pojkarna kom till lektionen varje vecka och de skötte sig bra. Att extratimmen låg rätt på schemat hade säkert betydelse för den höga närvaron. Hade lektionen legat sist eller först på dagen hade säkert frånvaron varit högre.

Läsåret i svenska för Cecilias klasser började med arbetsområdet ”novellen”. Eleverna skulle läsa, analysera och reflektera kring olika noveller. De skulle också skriva en egen novell. Det blev naturligt att fortsätta arbetet med novellerna även på extralektionen. Eftersom pojkarna inte gärna pratade högt i klassen och var ovana vid att diskutera skönlitterära texter så blev det naturligt att samtala om texterna och då utgå från elevernas frågor och tankar. När det sedan blev dags att skriva en egen novell kom extralektionen att handla om skrivandet. De visade sig att det fanns en hel del luckor i deras färdigheter. Tempus var svårt, beskrivningar av personer och miljöer kändes omöjligt och frågor som ”När ska man sätta ut punkt?” dök upp. Det blev till att skriva om och skriva om och skriva om. Men efter all textbearbetning bottnade killarna till sist och de fick ihop godkända noveller.

Inspirerade av sina framgångar satte killarna plötsligt igång att ta ansvar för sitt eget lärande. På eget initiativ kontakt med skolans speciallärare för att få ännu en extralektion i svenska, med inriktning på skrivandet. De fick sin lektion men tyvärr fungerade det inte lika bra. Pojkarna slutade gå efter några lektioner. När Cecilia frågade dem varför de hade slutat gå på lektionen förklarade de att de inte tyckte att de lärde sig något. En kommentar till det är att, självklart lärde de sig saker. Men de såg kanske inte den omedelbara nyttan som de upplevde när det fick visa Cecilia, den betygsättande läraren, vad de hade lärt sig. Det var i alla fall ett stort steg för dem att våga visa att de *ville* lära sig mer.

Efter höstlovet hade eleverna PRAO så terminen gick fort. Det var hög tid att börja träna på gamla nationella prov. Metoden var enkel. De fick läsa texterna och föreslå lösningar på uppgifterna som vi sedan diskuterade. Cecilia gjorde dem uppmärksamma på olika typer av svårigheter som återkom i

texterna. Det gällde att knäcka provens "kod". Vilka texttyper återkom? Hur skulle de läsas? Killarna övade mycket på att verkligen läsa frågan tills de förstod den och sedan besvara den ordenligt först tillsammans i samtal och sedan skriva ner.

Att beskriva och analysera bilder är alltid en del av provet. Detta blev ett viktigt återkommande inslag i vår träning eftersom de tyckte att det var jättesvårt att beskriva bilder i text. Det svåraste var att beskriva bilden, att skriva ner vad de såg och sedan analysera bilden upplevde de som lättare. Å andra sidan hade killarna inga problem med att beskriva och analysera bilderna muntligt i samtal så efter att ha "närläst" bilden och beskrivit den mening för mening så lärde de sig snabbt hur de kunde göra. I samtalen om bilderna fick killarna alltså möjlighet att visa Cecilia att de hade förmåga att analysera och dra slutsatser, färdigheter de inte visade i den stora klassen.

Så snart det blev tillåtet påbörjade Cecilia också träning inför proven i alla sina klasser i den ordinarie svenskundervisningen. Med projektet i ryggen blev det naturligt att förbereda texthäftet mycket noga. Cecilia såg till att alla elever fick den tid de hade rätt till inför provet och de fick uppgifter att diskutera till de olika texterna och bilderna. Detta gynnade givetvis också eleverna i projektet.

Resultat

En av pojkarna nådde godkänt resultat på provets läsförståelsedel. Den andra nådde glädjande nog upp till ett väl godkänt resultat. Båda pojkarna hade också godkänt på den muntliga delen av provet. Men på den uppsatsdelen fick en av den icke godkänt, Faktiskt den elev som nådde VG på läsförståelsen.

Flickan som hörde till projektets målgrupp från början klarade sig också fint med genomgående bra godkända resultat.

3. Måluppfyllelse

3.1 Uppnådda projektmål

Vi formulerade två mål i vår projektansökan. Dels ville vi att alla som ingick i projektet skulle få slutbetyg i svenska och dels ville vi utveckla användbara metoder för att arbeta med elever som har svårt att nå målen i svenska.

Vårt första mål att alla elever som ingick i projektet skulle få slutbetyg i svenska uppnåddes nästan. Av de 12 elever som deltog i projektet saknade fyra elever betyg från år 8. Efter projektets genomförande hade alla elever utom en betyg i svenska. Detta trots att det bland Benitas elever fanns barn som både hade språksvårigheter och diagnoser på olika inlärningsstörningar. Den elev som inte fick betyg utvecklades enormt under tiden projektet pågick, vilket beskrivs ovan under rubriken projektets genomförande.

Generellt blev resultaten på provets läsförståelsedel mycket goda på Helenelundsskolan. Den ökade fokuseringen på läsförståelseprovet och de mycket noggranna förberedelserna som alla 9:or fick ta del av är troligen en viktig förklaring till att resultaten på proven blev så bra.

Vad beträffar vårt andra mål som handlade om att hitta metoder för att hjälpa elever som har svårt att nå målen i svenska så har vi också lyckats bra. Att sätta in stödåtgärder i 9:an visade sig vara en bra idé. Eleverna var mycket lätta att motivera. De hade mognat tillräckligt för att förstå att icke godkända betyg fick allvarliga konsekvenser för dem själva. Att träna inför nationella provet och använda själva provet som mål visade sig också fungera mycket bra.

Vidare användes ett arbetssätt som i korthet utgjordes av realistiska mål med höga förväntningar och ett positivt klassrumsklimat med klassen som gemensam utvecklingszon där det elever som kommit längre blev ett stöd för de andra. Dessutom fungerade samtal och dialog kring texter som ett sammanhållande kitt (Molloy 2007 s 20-22).

3.2 Kvarstående aktiviteter med aktivitetsplan

Projektet är avslutat och inga aktiviteter återstår.

3.3 Bedömd uppfyllelse av effektmål

Den viktigaste effekten av projektet är att eleverna som deltog faktiskt förbättrade sin läsförståelse så pass att de fick betyg i svenska. De tog ansvar för sitt lärande och i och med det utvecklade de den viktiga metakognitiva förmågan som så väl behövs på gymnasiets nationella program. Dit flera av dem, tack vare projektet, fick tillträde.

Ett annat viktigt effektmål är att lärarnas kunskap om hur man kan arbeta med elever som har svårt att nå målen i svenska ökade avsevärt. Eftersom vi kommer att fortsätta vårt arbete enligt den metod vi tack vare projektet kunde utveckla så kommer måluppfyllelsen i svenska att bli än bättre på Helenelundsskolan.

4. Erfarenheter och förslag till förbättringar av genomfört projektarbete

4.1 Metoder, processer med mera

I ansökan till projektet så vi följande risker: dels att vi inte skulle kunna möta eleverna på deras kunskapsnivå och dels att de inte skulle bli motiverade. Inget av detta blev något problem. Precis som vi förutsåg i ansökan var det en otrolig fördel att vi kände våra elever. Till skillnad från den tänkta organisationen fick nu alla elever som ingick i projektet sin betygsättande lärare. Detta fungerade mycket bra och är, tror vi, en av de viktigaste förutsättningarna för att själva undervisningen har fungerat så bra.

I projektansökan pratade vi om att öka motivationen hos eleverna genom att hålla täta kontakter med föräldrarna. Detta genomfördes genom att föräldrarna informerades om projektet. De fick också skriva på att deras barn hade visat dem ett gammalt prov. Men när projektet väl hade startat behövdes inga täta föräldrakontakter. Eleverna kom på sina lektioner och arbetade mycket bra. Detta trots att lektionen låg utanför vissa elevers ordinarie schema. Vi tolkar det som att vi tänkte rätt när vi koncentrerade oss på 9:orna. Eleverna är mognare och inser till fullo vad ett icke godkänt betyg i svenska faktiskt betyder för deras framtid.

4.2 Projektorganisation, mottagare och samspel

Eftersom tiden för projektansökan var kort hade vi inte tänkt igenom vår projektorganisation ordentligt i förväg. Det finns flera lärdomar att dra av detta. För det första hade vi inte tänkt igenom målgruppen. Vi hade tänkt plocka ihop alla 9:or på skolan som hade svårt att nå målen och placera ut dem i smågrupper som skulle intensivundervisas av en svensklärare som inte hade eleverna i svenska. När vi satte oss och tittade närmare på de aktuella eleverna såg vi att deras bristande måluppfyllelse berodde på många olika saker. Vissa hade exempelvis olika diagnoser. Och vi insåg dessutom att eleverna inte skulle fungera tillsammans. De kände inte varandra och var väldigt olika. Men i och med att vi valde bort elever med svensk bakgrund som redan fick kvalificerad specialundervisning så blev grupperna mer hanterliga.

Ett annat problem var schemat. Det var svårt att hitta lektionssalar och det gick inte att få ihop den tänkta lärarens schema med elevernas. Ett projekt av det här slaget bör alltså planeras innan schemat läggs. Ytterligare ett problem, som dock inte gick att förutse, var att läraren som från början skulle ha elevgruppen blev gravid och därmed obenägen att ta på sig extraarbete.

Men projektet gick trots allt att rädda. Vi utgick från den verklighet som gällde och anpassade oss efter den. Den nya projektorganisationen var mindre och smidigare och ordentligt genomtänkt. Därmed hade vi inga problem vare sig med mottagare eller med samspelet.

Men med mer och bättre planering redan under våren 2007 hade Cecilia kunnat ta fler elever som hade behövt den här hjälpen. Dels de tysta flickorna i litteraturgruppen som bara fungerade under några veckor (se ovan) och dels elever i andra klasser som det nu inte gick att få in på schemat.

4.3 Resurser och tidplan

Projektet har anpassats efter de resurser som vi ansökte om och det har flutit på utan problem. Tidplanen anpassades på så sätt att projektet pågick under en längre period. Det blev en nödvändig konsekvens av omorganisationen som beskrivs ovan. Kontinuitet över en längre tidsperiod visade sig vara en fördel. Det tar tid för eleverna att komma igång och få rutiner att fungera så det var bara bra att hålla på under längre tid. Tidplanen förändrades även under projektets gång. Meningen var att insatserna skulle upphöra efter det att provet gick av stapeln den 5 februari 2008 men Cecilias elever ville fortsätta. Undervisningen pågick ända fram till påsklovet.

Eleverna ville nu ha hjälp med sitt skrivande. Den ena pojken var inte godkänd på uppsatsdelen så han måste bearbeta sin uppsats. De passade också på att förbereda ett muntligt föredrag de skulle hålla inför klassen under den här tiden.

4.4 Framgångsfaktorer

Nationella provet som mätinstrument: Att klara ett prov är konkret, greppbart och ett realistiskt mål för eleven. De får ett "objektivt" kvitto på att de har tillräckliga färdigheter för att gå vidare till gymnasiet.

I 9:an är eleven motiverad: I 9:an är eleverna beredda att ta ansvar för sina studier och de har en insikt om konsekvenserna av att inte få betyg i kärnämnen.

Frivillighet: Frivilligheten blir ett kvitto på att undervisningen är meningsfull. Cecilias elever valde att ersätta en håltimme med svensklektionen. De blev inte utplockade ur klassen eller utpekade på något sätt. Benitas elever deltog också frivilligt och projektet hölls inom den ordinarie undervisningen. Projektet hade inte blivit av utan elevernas aktiva medverkan.

Betygsättande lärare höll i undervisningen: Att eleverna fick arbeta med sin egen lärare tror vi är en viktig framgångsfaktor. De kunde lära sig det som krävdes för provet och de kunde dessutom visa upp kunskaper och färdigheter som de faktiskt redan hade direkt för den lärare som satte deras betyg. Efter att ha undervisat eleverna i två år kände vi dem väl. Vilket gjorde att studierna blev meningsfulla för eleverna.

Vårt sätt att jobba: Under denna punkt ingår alla ovanstående faktorer men där tillkommer också vårt förhållningssätt till eleverna. Vi formulerade ett realistiskt mål som ställde höga förväntningar på dem. De skulle bli tillräckligt bra för att klara gymnasiestudierna. Vi utgick ifrån att de skulle lyckas. Vi skapade "trygga rum" där ungdomarna vågade prata och ställa "dumma" frågor vilket gynnade alla. Vi gav dem också mängder av handfasta tips av typen "Gör så här så blir det bra". Eleverna som hade många misslyckanden bakom sig blev trygga av det. Flera elever tyckte i efterhand att provet hade varit lätt.

5. Överlämning vid projektslut

5.1 Mottagare

Projektrapporten överlämnas till Barn- och ungdomsnämnden i Sollentuna kommun. Vi kommer också att informera skolläda och kollegor på Helenelundsskolan och . Vi kommer att fortsätta arbeta tillsammans för att öka måluppfyllelsen i svenska på vår skola.

5:2 Uppföljning av effektmål

Sas-eleverna på Helenelundsskolan kommer tack vare projektets resultat att få sin undervisning i svenska förbättrad. Benita kommer att fortsätta arbeta med sina 9:or som hon har gjort under projektiden: Detta kommer troligen att ge en stadigvarande förbättring av läsförståelsen för elever som läser svenska som andra språk på Helenelundsskolan.

Litteraturförteckning

Korp, H. (2007) *Lika chanser i gymnasiet en studie om betyg, nationella prov och social reproduktion*. Malmö: Malmö studies in educational sciences No. 24.

Molloy, G. 2007. *När pojkar läser och skriver*. Studentlitteratur.

